

INCIDENCA CELIAKIJE V OTROŠKI DOBI V SEVEROVZHODNI SLOVENIJI V ZADNJIH 35 LETIH

D. Mičetić-Turk, J. Dolinšek, D. Urlep, V. Vidmar, M. Zabukovec, M. Šikić-Pogačar

Odsek za pediatrično gastroenterologijo, hepatologijo in prehrano, Klinika za pediatrijo, Univerzitetni klinični center Maribor

IZVLEČEK

Izhodišče. Celiakija je najbolj pogosta kronična prebavna motnja v vseh starostnih obdobjih. Kljub odlični diagnostiki velika večina primerov ostane neprepoznana in nediagnosticirana. Razmerje med simptomatsko in asimptomatsko celiakijo je 1:5 do 1:13.

V SV Sloveniji so doslej opravljene epidemiološke študije pokazale naraščanje incidence diagnosticirane celiakije v otroški dobi z 0,65/1000 živorojenih v obdobju od 1975 do 1990 na 1,81/1000 živorojenih otrok v obdobju od 1990 do 1996. Najpogostejši klinični simptomi v tem raziskovalnem obdobju so bili kronična driska, meteorizem in napet trebuh ter zaostajanje v rasti.

Namen. Z raziskavo smo želeli retrospektivno ugotoviti, ali incidenca diagnosticirane celiakije še vedno narašča in ali se je klinična simptomatika od leta 1996 do leta 2009 spremenila.

Metode. V raziskavo so bili vključeni vsi na novo diagnosticirani primeri celiakije pri otrocih, rojenih v SV Sloveniji. Pri vseh otrocih je bila celiakija diagnosticirana na podlagi seroloških in genetskih označevalcev, biopsije tankega črevesa in klinične slike. Spremembe črevesne sluznice so klasificirane v skladu z Marshovimi merili. Pri vseh otrocih so bile opravljene rutinske hematološke in biokemične preiskave ter določene vrednosti za cink, selen in imunoglobuline A. Kumulativno incidenco, tj. število primerov celiakije na 1000 živorojenih otrok, smo izračunali za vsako kohorto rojstev v SV Sloveniji.

Rezultati. Za obdobje od 1996 do 2009 smo ugotovili da se je incidenca celiakije linearno povečala glede na obe pretekli obdobji (1975–1990 in 1990–1996) in znaša 2,21/1000 živorojenih. Povprečna starost otrok v času diagnosticiranja bolezni je $2,3 \pm 4,05$ let (razpon od 6 mesecev do 9 let). Spremembe črevesne sluznice smo v 90 % klasificirali kot tip 3 po Marshu, v 3,7 % kot tip 2 in v 3 % kot tip 1. Velika večina otrok je nosilcev značilnih genov za celiakijo. 90,6 % otrok je bilo HLA DQ2 pozitivnih in 8,5 % HLA DQ8 pozitivnih. 0,9 % otrok je bilo negativnih za oba gena. Povišane vrednosti t-TG smo našli pri 95 % otrok, pozitivna protitelesa EMA pri 92 % otrocih.

Klinični znaki ob diagnosticiranju bolezni se v zadnjem desetletju niso bistveno spremenili. Kronična driska in napetost trebuha ostajajo vodilni znaki. Bolečine v trebuhu, zaprtje in izguba telesne teže so bolj pogosti simptomi kot atipična klinična slika pri starejših otrocih.

Zaključek. Epidemiološki trendi celiakije v otroški dobi v SV Sloveniji kažejo, da se je incidenca diagnosticirane celiakije v zadnjih 35 letih izrazito povečala. Klinična slika ne kaže velikih sprememb, saj med pregledano populacijo še vedno prevladujeta kronična driska in napet trebuh. Ostaja nejasno, zakaj subtilna klinična simptomatika in atipična klinična slika ostajata neprepoznavni v naši populaciji. Zato je vse bolj jasno, da bi presejalni testi zdrave otroške populacije lahko pomagali pri odkrivanju subtilnih, atipičnih oblik celiakije in da bo splošna incidenca (simptomatska in asimptomatska celiakija) znatno višja, kot je incidenca diagnosticiranih primerov.